

Z UMETNIKOM PO RAZSTAVI

Narava v umetnosti, umetnik v naravi

S slikarjem Stojanom Graufom po razstavi Narava v risbi v artKIT-u na Glavnem trgu v Mariboru, ki je na ogled še do konca tega tedna

Petra Vidali

V razstavišču artKIT je na ogled samostojna razstava slikarja Stojana Graufa z naslovom Narava v risbi. "Spremljanje opusa Stojana Graufa je kot hoja z roko-v-roki z naravo. Vztrajanje pri izpostavljanju neočljivega, umetnosti in narave in subtilnem povezovanju osebnega odnosa, ustvarjanja v naravi in z naravnimi materiali, ki jih tudi sam izdeluje, naravni motivi in elementarnost avtorskega izraza, ki ga poudarja primarni likovni medij, risba z ogljem, je njegov svojevrsten podpis," piše na razstavnem lističu-razglednici ob tokratni razstavi.

Res Stojan Grauf, letnik 1958, Mariborčan, ki je diplomiral na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje pri profesorju Gustavu Gnamušu, ni potreboval podnebnih sprememb, hudih poplav in hudih suš, da je opazil svet okoli sebe. "Saj se je že prej videlo, kam gre vse skupaj," reče. "Ko se s kanujem vozim po Dravi, vidim povsod plastiko. Nekaj let so bile akcije za čiščenje reke in sem mislil, da bomo lahko kaj naredili, ampak zdaj vidim, da skoraj ni šans. Tega je preveč. Pa še ribiči delajo svinjarijo. Ti so šele pacienti. Kaj vse navlečejo! Avtomobilske sedeže, azbestne strehe ... Potem pa moraš s kanujem narediti stometrski ovinek, ker da jim plašiš ribe." Drava je na mnogih njegovih risbah in slikah, tudi na tej razstavi. Razloži, na katerem delu je nastala risba in kako nevarna je reka tam, ker se gladina neverjetno hitro dvigne.

Če ni Drava, je morje. "Na morju sem se vedno s skicirko vračal na isto mesto in užival. To so idealne počitnice, ko lahko delaš in ne misliš na nič drugega. Ko ti je vroče, se skopaš, potem pa dalje." Med "pogledi s Silbe na Premudo"

Stojan Grauf: "Najprej, veliko dobrih slikarjev imamo pri nas, res odličnih, tako da bog ne daj, da bi si kaj domišljjal. Vedno pravim, da so to puzzli. Vsak se trudi po svoje, da bi jih sestavil, dela, kar lahko."

Foto: Igor Napast

je en z naslovom Žalostna zgodba. "Od prijatelja sem dobil lepo naročilo: slika je hotel pokloniti ženi za rojstni dan. Potem pa je nastal v tej družini razkroj. To je skica za sliko, ki sem jo sicer naredil, a je res žalostna." Tudi brajde so na teh risbah mogoče malo žalostne, četudi tisto, kar dajejo, človeka razveseli. In drevesa osamelci in kamnolom ... Kako dolgo dela eno tako risbo? Osnutek na licu mesta nastane v dnevu, dveh ali treh, doma pa "z andahitjo" stvar dopolnjuje. "Delam tako dolgo, da naslednjič, ko pridem zraven, vem, kje bom nadaljeval."

Začuda ne najdem direktne navezave na tisti "biotop" opusa Stojana Graufa, ki ga je morda zaznamoval še bolj kot Drava - park Betnava. "To je bilo

moje otroško igrišče," pravi, in od takrat gleda njegov propad. "V času Agrokombinata je bila katastrofa, ampak tudi Cerkev se ni izkazala." V parku je leta 1984, takoj po diplomi, pripravil prvo samostojno razstavo. Slike so visele - na drevesih. Potem so se mu pridružili še drugi likovniki in drugi umetniki, to je bil umetniški eko aktivizem, saj so želeli opozoriti na propadanje parka. A za razliko od modernih eko ekshibicij, ki jih organizirajo veliki akterji, Grauf na Betnava ni pozabil v trenutku, ko so obiskovalci odšli. Še vedno je Betnava tudi njegov atelje. Pred petimi leti je v parku nastal cikel risb z naslovom Očividci, pri katerem je uporabljal tamkajšnje naravne pigmente, zemljo in vodo. Ob razstavi Očividcev v KiBeli so govorili o bioloških slikah, Grauf pa ni bil samo eko umetnik, temveč bio umetnik. Oglje je pripravil iz vrbovih vej, ki rastejo spomladi ob Dravi, barvni pigmenti so bili narejeni iz prsti, iz trav, kopriv, regrata, vijolic, različnih cvetlic in gozdnih sadežev. Drevesa so dala lubje, s katerim je premazal papir - ta je bil edini kupljen.

In še se vrača k Betnavi. Za svojo prvo razstavo je pripravil, "na hitro", tudi veliko sliko. Vendar je kustos Mitja Visočnik - dobri kustosi, pravi Grauf, vidijo, česar sam, ko si preveč v stvari, ne moreš videti - rekel: "Ne, to je preveč." Zdaj se je k njej vrnil. Drugo delo, ki ga trenutno zaposluje, je povezano s papirjem, ki mu ga je zapustil stric. Ko se ga je končno lotil, je ugo-

tovil, da ne bo mogel radirati. "Prižgal sem si enega in enega nalil in rekel: 'Kaj pa zdaj?'" No, zdaj uživa že ob enajsti risbi iz ciklusa brez radirke.

Narava ostaja, rad pa išče nove izzive, nove načine, tehnike

Narava ostaja, rad pa išče nove izzive, nove načine, tehnike. Ko je nečesa preveč, ko se "prenaje", mora nekaj spremeniti. Po črno-belem obdobju ("porkaduš, to je bilo pa že malo morbidno," reče zdaj za en tak cikel, ki ga ima doma na stopnišču), gre rad v barvo, eksperimentira z njo in se sprosti. "Z akrili ne delam rad, uživam pa z jajčno oljno tempero, s katero slikam na les, in pa seveda z ogljem na papir. Večino stvari imam na papirju. Ampak to je malo vse skupaj, nimam veliko, nimam monografije." Ko mu rečem, kako cenim takšno držo, da vztrajno in zelo dobro delaš svoje in se ne siliš v ospredje, reče: "Najprej, veliko dobrih slikarjev imamo pri nas, res odličnih, tako da bog ne daj, da bi si kaj domišljjal. Vedno pravim, da so to puzzli. Vsak se trudi po svoje, da bi jih sestavil, dela, kar lahko."

Po akademiji si je mislil, saj risati in slikati znaš, boš že živel s tem. Kje pa!

Razstava Narava v risbi v razstavišču artKIT
Foto: Sašo Bizjak

Omenjeni Mitja Visočnik mu je rekel: "Nimaš pravega priimka." Zaposlil se je v propagandnem oddelku Jeklotehne, a je bil 'iberžnik' in je imel po letu in pol dovolj, potem je šel v Primat in tudi tam vzdržal leto in pol šefic in žigosanja in osemurnega ždenja. Nato se je preživljal z restavracijstvom, občasno poslikavami, poslikal je cel prezbiterij v Veliki Polani, sv. Petra in Pavla, Danijela Halasa in Antona Martina Slomška. Na cerkvi sv. Ahaca pri Mislinji je naredil zunajo fresko sv. Krištofa ... "Z zidnim slikarstvom sem se ukvarjal čez poletje, da sem lahko imel pozimi svoj mir."

Še eno delo opravlja, ki ob njegovem opusu ne preseneti - oblikuje vrtove. Oblikoval je na primer vrt pri Domu starejših občanov Tezno. Najprej je dobil naročilo za tamkajšnjo kapelo, zanj je naslikal tri slike, a je povabil tudi kiparja Marjana Dreva in kovača Miho Krištofa. "Nisem tak ego, da bi hotel vse sam. Lepše je, pa tudi večja vrednost je, če je delo skupinsko." Doma mizari, pravi, da je "akademski mizar", in seveda vrtnari. Z vnukoma izdeluje herbarij. Zlahka si predstavlja, da bo, ko nekoč ne bo več mogel veslati po Dravi ali hoditi v gozdove, vrt ves njegov univerzum. Tako, kot je ves univerzum v vsaki risbi. "Sem bolj tak lokalček." Ja, v najboljšem možnem pomenu besede.